

DÜNYA LEPRA GÜNÜ (2026)

Lepra Nedir?^{1 2 3}

Lepra, *Mycobacterium leprae* adı verilen bir bakteri türünden kaynaklanır ve cildi, periferik sinirleri, üst solunum yolu mukozasını ve gözleri etkileyebilir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), hastalığı 120'den fazla ülkede hala görülen ve her yıl 200.000'den fazla yeni vaka bildirilen 'ihmal edilmiş tropikal bir hastalık (NTD-neglected tropical disease) olarak kabul etmektedir.

Lepra dünyanın en eski hastalıklarından biridir. Hastalığın değişik tiplerini tanımlayan en eski yazılı kaynaklar M.Ö. 600 ve M.Ö. 400 yıllarına ait Hindistan ve Çin kaynaklı olup, M.Ö. 2. yüzyıla ait eski Mısır mumyalarında da lepraya ait belirtiler tespit edilmiştir. Günümüzde halen 120'den fazla ülkede görülen ve her yıl 200.000'den fazla yeni vakanın bildirildiği ihmal edilen tropikal hastalıktır. Lepra, önlenabilir ve tedavisi var olan ancak tedavi edilmediği takdirde kalıcı yeti kaybına ve fiziksel deformasyon nedeniyle damgalanma ve ayrımcılığa neden olabilen bir hastalık olması sebebiyle önemli bir sağlık sorunu olmaya devam etmektedir.

Dünya Lepra Günü Nedir?^{4 5}

Bu tarih, Fransız insani yardımsever Raoul Follereau tarafından, cüzzamdan etkilenen kişilerle yürüttüğü çalışmalarıyla tanınan ve 1948 yılının ocak ayı sonunda hayatını kaybeden Mahatma Gandhi'ye duyulan saygının bir göstergesi olarak seçilmiştir.

Her yıl ocak ayının son pazar günü Dünya Lepra Günü olarak kabul edilmektedir. Dünya Lepra Günü'nün 2026 yılı teması "*Cüzzam tedavi edilebilir, asıl zorluk damgalanmadır*" şeklindedir. Bu tema, cüzzam konusunda farkındalığı artırmayı, cüzzamdan etkilenen kişilerin karşılaştığı zorlukları vurgulamayı ve cüzzamın ortadan kaldırılması için iş birliğine dayalı eylemlere ilham vermeyi amaçlayan bir çağrıdır.

¹ [İnternet] https://www.lepra.org.uk/what-we-do/support-people-affected-by-leprosy?gad_source=1&gad_campaignid=22797415607&gbraid=0AAAAADt1N8YcABGVnFjE-Ulah6Hbkj_Fx&gclid=CjwKCAiA7LzLBhAgEiwAjMWzCOOgTVfTyXNcijdh5UB-WAW3LFzTdvEJBQMKYgFZ8aaVXW5duqjHIRoCJ18QAvD_BwE Erişim tarihi:21.01.2026

² [İnternet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler-12/dunya-lepra-gunu.html> Erişim tarihi:21.01.2026

³ [İnternet] <https://halksagligi.hacettepe.edu.tr/hakkinda/kavram.php> Erişim tarihi:21.01.2026

⁴ [İnternet] <https://www.leprosymission.org/leprosy-champions/world-leprosy-day/> Erişim tarihi:21.01.2026

⁵ [İnternet] <https://www.who.int/news-room/events/detail/2026/01/25/default-calendar/world-leprosy-day-2026> Erişim tarihi:21.01.2026

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-28)

Lepra Tanısı Nasıl Konulur? ^{6 7}

Aşağıda yer alan bulguların birinin olmasıyla Lepra tanısı konulur:

- ✓ Soluk (hipopigmente) veya kırmızı cilt bölgesinde his kaybı olması
- ✓ Periferik sinirin kalınlaşması/genişlemesi ile beraber duyu kaybı olması ve/veya o sinir tarafından uyarılan kaslarda zayıflık olması
- ✓ Deri sürüntüsünde basilin gösterilmesi

Lepra Tedavi Edilebilir mi?⁸

Evet, lepra tedavisi mümkün olan bir hastalıktır. Ülkemizde de DSÖ tarafından önerilen standart (Multi Drug Therapy=MDT) çoklu ilaç tedavi protokolü 1983 yılından beri uygulanmaktadır. Lepra ülkemizde her düzeyde sağlık personeli tarafından tanınması gereken ve bildirimi zorunlu bir hastalıktır. Lepra ülkemizde ve dünyada ücretsiz olarak tedavi edilmektedir.

Dünya’da Lepra Mücadelesi Nasıl Yapılmaktadır? ⁹

Dünya Sağlık Örgütü, cüzzamın önlenmesi ve kontrolü konusunda ülkelere ve bölgelere teknik destek sağlamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü, her yıl ülkelerden ve bölgelerden toplanan cüzzama ilişkin epidemiyolojik verileri bir araya getirerek “**Haftalık Epidemiyolojik Kayıt**”ta İngilizce ve Fransızca olarak yayımlamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü; ülkeler, uzmanlar, ortak kuruluşlar ve cüzzamdan etkilenen bireylerle yapılan kapsamlı görüşmeler sonucunda “Cüzzamın Sıfıra İndirilmesine Doğru: 2021–2030 Küresel Cüzzam (Hansen Hastalığı) Stratejisi”ni yayımlamıştır. Bu strateji, **2021–2030 İhmal Edilen Tropikal Hastalıklar Yol Haritası** ile uyumludur.

Strateji, “sıfır cüzzam” hedefini benimsemektedir. Bu hedef;

- ✓ sıfır enfeksiyon ve hastalık,
- ✓ sıfır sakatlık,
- ✓ sıfır damgalama ve ayrımcılık ilkelerini kapsamaktadır.

Strateji, dört temel alan üzerine yapılandırılmıştır:

1. Tüm endemik ülkelerde sağlık sistemlerine entegre edilmiş “sıfır cüzzam” yol haritalarının uygulanması,
2. Aktif vaka tespiti yoluyla cüzzamın önlenmesine yönelik çalışmaların güçlendirilmesi,
3. Cüzzam ve buna bağlı komplikasyonların etkili biçimde yönetilmesi ile yeni sakatlıkların önlenmesi,
4. Damgalama ve ayrımcılıkla mücadele edilmesi ve insan haklarına saygının güvence altına alınması.

⁶ [Internet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/hastaliklar/lepra.html> Erişim tarihi:21.01.2026

⁷ [Internet] <https://www.who.int/data/gho/data/themes/topics/leprosy-hansens-disease> Erişim tarihi:21.01.2026

⁸ [Internet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/hastaliklar/lepra.html> Erişim tarihi:28.01.2026

⁹ [Internet] <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/leprosy> Erişim tarihi:28.01.2026

Bu doküman, Dr. Busenur Kırbuğa tarafından, Prof. Dr. Dilek Aslan danışmanlığında 28.1.2026 tarihinde hazırlanmıştır. Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik,vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir: Kırbuğa B , Aslan D. Dünya Lepra Günü Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 28 [Internet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/>. Erişim:.....

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-28)

Türkiye’de Lepra Mücadelesi Nasıl Yapılmaktadır? ¹⁰

Türkiye’de lepra ile mücadelenin kurumsallaşmasında, Prof. Dr. Türkan Saylan öncü bir rol üstlenmiş; uzun yıllar İstanbul Lepra Hastanesi ve Lepra Araştırma ve Uygulama Merkezi’nde yürüttüğü klinik, epidemiyolojik ve saha çalışmalarıyla hastalığın erken tanısı, tedavisi ve toplum temelli kontrolüne önemli katkılar sağlamıştır. Lepra hastalarının sosyal dışlanmayla mücadelesine özel önem vererek, yalnızca tıbbi değil aynı zamanda insan hakları ve halk sağlığı temelli bir yaklaşımı savunmuştur. Bu çalışmaları sayesinde Türkiye’de Lepra kontrol programlarının güçlenmesine ve hastalığın toplumsal yükünün azaltılmasına kalıcı katkılarda bulunmuştur.

“Damgalama” Hastalığı Nasıl Etkilemektedir? ¹¹

Hastalığın önemli sorunlarından birisi damgalamadır. Hastalıktan etkilenen kişiler, bu hastalığa bağlı damgalanmayı sürekli olarak en önemli zorluklarından biri olarak dile getirmektedir:

- ✓ Damgalanma günlük hayatı etkilemektedir.
- ✓ Damgalanma, insanların işlerini kaybetmesine neden olmaktadır.
- ✓ Damgalanma, insanların evlerini terk etmeye zorlanması anlamına gelir.
- ✓ Damgalanma, insanların aile ve toplum hayatından uzaklaşmasının nedenidir.
- ✓ Damgalanma, çocukların okula gitmesini engellemektedir.

Damgalama, tüm bunlara ve çok daha fazlasına yol açmaktadır. Cüzzamdan etkilenen bir kişinin de ifade ettiği gibi, *“Bu durum insanların kötü niyetli olmasından değil, yeterince bilgi sahibi olmamalarından kaynaklanıyor.”* Damgalamanın temelinde; cüzzamın son derece bulaşıcı olduğu, tedavisinin bulunmadığı ya da günah ve lanetlerle ilişkilendirildiği gibi yanlış inanışlar yer almaktadır. Bu hatalı algılar, hastalığa yakalanan bireylere yönelik tutum ve davranışları doğrudan etkilemektedir. Aile içinde ya da toplum genelinde damgalama düzeyi arttıkça, bunun bireyler üzerindeki etkileri son derece yıkıcı olabilmektedir.

Halk Sağlığı Profesyonelleri Neler Yapabilir? ¹²

Lepra ile mücadelede halk sağlığı açısından öncelik, risk altındaki topluluklarda erken tanı ve kesintisiz çoklu ilaç tedavisinin (MDT) yaygın ve eşit erişilebilirliğinin sağlanması olmalıdır. Temaslı taraması, aktif sürveyans ve birinci basamak sağlık hizmetlerinin lepra konusunda güçlendirilmesi, geç tanı ve yeti kaybı gelişimini azaltmada kritik öneme sahiptir. Ayrıca damgalanma ile mücadeleye yönelik toplum temelli eğitim ve farkındalık çalışmaları, hastaların sağlık hizmetlerine başvurusunu artırarak hastalık kontrolünü destekleyecektir.

¹⁰ Saylan T. At Kız. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları; 2004 Erişim tarihi:21.01.2026

¹¹ [Internet] <https://www.who.int/news-room/events/detail/2026/01/25/default-calendar/world-leprosy-day-2026> Erişim tarihi:21.01.2026

¹² [Internet] <https://icerik.hasuder.org.tr/uploads/ContentFiles/2026-01-26-13-41-45-986553.pdf> Erişim tarihi:21.01.2026

Bu doküman, Dr. Busenur Kırbuğa tarafından, Prof. Dr. Dilek Aslan danışmanlığında 28.1.2026 tarihinde hazırlanmıştır.
Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik,vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir:
Kırbuğa B , Aslan D. Dünya Lepra Günü Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 28 [Internet]
<http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/>. Erişim:.....